

Outi Saari

Järviseudun ammatti-instituutin opetusnavetan työohjeiden päivittäminen

Opinnäytetyö

Kevät 2016

SeAMK Elintarvike ja Maatalous

Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Elintarvike ja maatalous

Tutkinto-ohjelma: Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma

Suuntautumisvaihtoehto: Kotieläintuotanto ja tuotantoeläinten terveydenhuolto

Tekijä: Outi Saari

Työn nimi: Järviseudun ammatti-instituutin opetusnavetan työohjeiden päivittäminen

Ohjaajat: Jussi-Matti Kallio & Juhani Suojaranta

Vuosi: 2016

Sivumäärä: 14

Liitteiden lukumäärä: 3

Opinnäytetyöni käsittelee Järviseudun ammatti-instituutin opetusnavetan työohjeiden päivittämistä.

Työohjeet olisi hyvä olla jokaisessa työpaikassa. Niistä on apua uuden työntekijän perehdyttämisessä sekä myös kauemmin poissa olleen työntekijän palatessa työpaikalle. Hyvät työohjeet tuovat työpaikalle myös taloudellista hyötyä, sillä ne vähentävät työtapaturmista johtuvia sairaslomia sekä luovat työntekijöille valmiudet tehokkaaseen työskentelyyn.

Järviseudun ammatti-instituutin opetusnavetta on sekä työ- että oppimispaikka. Tämän vuoksi sinne halutaan kunnolliset ohjeet navetan töistä. Tavoitteena on saada helposti ymmärrettävät ohjeet, joita pystyvät hyödyntämään myös koulun ulkomalaiset oppilaat. Tästä syystä ohjeissa käytetään kuvia tekstin ohella.

Ohjeita tehtiin kahdenlaisia. Navetan perustöistä tehtiin yksityiskohtaiset kuvalliset ohjeet pienen tekstin kera. Nämä ohjeet perustuvat täysin navetan työskentelytapoihin, jotka valokuvattiin vaihe vaiheelta. Toiset ohjeet ovat enemmän tekstimuodossa, ja käsittelevät navetassa harvemmin tehtäviä työtehtäviä, jotka vaativat enemmän ammattiosaamista ja suomenkielentaitoa.

Avainsanat: työnohjaus, työturvallisuus

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Food and Agriculture

Degree programme: Agriculture and Rural Development

Specialisation: Animal Husbandry and Farm Animal Welfare

Author/s: Outi Saari

Title of thesis: Updating Järviseutu Vocational Institutes cowsheds work instructions

Supervisors: Jussi-Matti Kallio & Juhani Suojaranta

Year: 2016 Number of pages: 14 Number of appendices: 3

This thesis is the made work instructions for Järviseutu Vocational Institute's cowshed.

Work instructions are very important in every workplace. They help when you teach new employee or when a former employee comes back to work from a long absence. Well-made work instructions are economically profitable, they decreases occupational accidents and helps employees to work effectively.

Järviseutu Vocational Institute's cowshed is a workplace and also place to study. That is a reason why work instructions have to be in good order. The objective was to create easily understandable instructions which foreigner students could also understand. That is the reason why photos with text were used in the work instructions.

There are two kinds of instructions. One about the cowshed's daily works with photos and a short text: these instructions are detailed and based on completely on the working habits in the cowshed; they were photographed step by step. The second instructions are about non-daily works. That require more professional abilities and Finnish language skills.

Keywords: work instructions, work safety

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	1
Thesis abstract.....	2
SISÄLTÖ.....	3
Käytetyt termit ja lyhenteet	4
1 OPINNÄYTETYÖNI LÄHTÖKOHDAT	5
1.1 Järviseudun ammatti-instituutti JAMI, Kurejoen toimipiste	5
1.2 Järviseudun ammatti-instituutin opetusnavetta ja sen toiminta	5
1.3 Työohjeiden tarve	6
1.4 Tavoitteet	7
2 TYÖOHJEIDEN TYÖSTÄMINEN	8
2.1 Aineiston kerääminen ja kokoaminen	8
3 PALAUTE JA OHJEIDEN ONNISTUMINEN	10
LÄHTEET	11
LIITTEET	13

Käytetyt termit ja lyhenteet

Solutesti	Solutestin avulla mitataan maidon solujen määrää.
Antibioottitesti	Antibioottitestillä tarkistetaan onko maidossa antibioottijäämiä lääkekuurin jälkeen.
Progesteronitesti	Lehmän maidosta voidaan mitata sen progesteronipitoisuus progesteroni testillä. Näin tiedetään onko lehmä kiihmassa.
Tinkimaito	Käsittelemätöntä raakamaitoa, jota myydään suoraan tilalta kuluttajalle.

1 OPINNÄYTETYÖNI LÄHTÖKOHDAT

Opinnäytetyöni käsittelee työohjeiden tekoa Järviseudun ammatti-instituutin opetusnavetalle. Olen itsekin opiskellut kyseisellä koululla ennen ammattikorkeakouluun tuloa, ja kyselin entiseltä opettajalantani Satu Ahopelloilta olisiko hänellä ehdotuksia opinnäytetyöni aiheeksi. Hän kertoi, että he ovat jo jonkin aikaa miettineet kunnollisten työohjeiden tekoa koulun navetalle, niinpä minä sain aiheen opinnäytetyölleni.

1.1 Järviseudun ammatti-instituutti JAMI, Kurejoen toimipiste

JAMI eli Järviseudun ammatti-instituutti toimii neljällä eri paikkakunnalla Alajärvellä, Lappajärvellä, Kauhavalla sekä Töysässä. Alajärvellä toimipaikkoja on kaksi; keskustassa ja Kurejoella. Opiskeltavia aloja on laidasta laitaan, yhteensä 16 (Jami, [viitattu 10.12.2015]). Opiskelijoita koko JAMI:ssa on yhteensä 525 (Latvala 2015).

Kurejoen toimipisteessä voi opiskella maaseutuyrittäjäksi, puutarhuriksi, puusepäksi, luonto-ohjaajaksi, luonto- ja ympäristöneuvojaksi tai ympäristöhoitajaksi. Oppilaita koko toimipisteessä on 183 (Jami, [viitattu 10.12.2015]).

1.2 Järviseudun ammatti-instituutin opetusnavetta ja sen toiminta

Alajärven maatalousoppilaitos on perustettu Kurejoelle vuonna 1925. Nykyinen navettarakennus on rakennettu vuonna 1975, ja se peruskorjattiin vuonna 2012. Samaan aikaan koulutilalla lopetettiin sikojen pito. Peruskorjauksessa navetasta tehtiin tilavampi ja helppokulkuisempi sekä kaikki kalusteet uudistettiin. Parret käännettiin niin, että lehmät ovat hännät vastakkain ja nuorkarja sekä umpilehmät siirrettiin entisen sikalan tiloihin. Eläinten hyvinvointia haluttiin parantaa remontin myötä, joten lehmien parsista tehtiin isompia, navettaan rakennettiin kaksi suurta poikima-/sairaskarsinaa ja lisäksi nuorkarja sekä umpilehmät saavat elää pihatto-oloissa.

Myös uusi teknologia lisääntyi remontin myötä ja kaikki kalusteet vaihtuivat uusiin. Navetassa on käytössä Delavalin DelPro-parsinavetan tuotannonohjausjärjestelmä.

Sen avulla on helppoa seurata jokaisen lehmän tuotosta ja rehunkulutusta. Väkirehun jako hoidetaan automaattisella Delavalin ruokkijarobotilla.

Parsipaikkoja on nykyään 26 kappaletta ja tilaa nuorkarjapuolella on noin 10 umpilehmälle, hieholle sekä vasikalle. Vasikat saavat juomansa hapatettuna vapaajuotomenetelmällä noin viikon ikäisestä alkaen. (Virtuaalikyliä [viitattu 13.3]).

Työntekijöitä koulun navetalla on tällä hetkellä kolme. Navetalla tuotetaan maitoa Valio Oy:lle, ja lisäksi sieltä myydään tinkimaitoa kahtena päivänä viikossa. Maatalouspuolella opiskelee nuorioasteen ryhmä ja lisäksi ulkomaalaisista aikuisista koostuva ”maturk-ryhmä”, jonka opinnoissa on yhdistetty maa- ja turkistalouden opinnot. Kaiken kaikkiaan maatalouspuolella opiskelijoita on 47, joista 27 on tullut Suomeen opiskelemaan Venäjältä (Latvala, 2015).

1.3 Työohjeiden tarve

Aloin työstämään työohjeita Järviseudun ammatti-instituutin opetusnavetalle, koska kotieläinopettaja Satu Ahopellon sekä navetan henkilökunnan mukaan niille olisi tarvetta, ovathan kunnolliset työohjeet osa hyvää työhön opastamista (2015). Työntekijän työhönopastus on myös määrätty Suomen työturvallisuuslaissa. Sen mukaan työnantajan on perehdytettävä työntekijänsä riittävästi työskentelytapoihin, työvälineisiin ja työolosuhteisiin (L. 23.8.2002/738). Frisk muistuttaa, että työnopastusta tarvitaan, kun työ on tekijälle uusi, eli silloin kun uusi työntekijä saapuu työpaikalle, työskentelytapa muuttuu tai kauan töistä poissa ollut työntekijä palaa töihin (2003, 49).

Työntekijöiden lisäksi työohjeita käyttävät maatalouspuolen oppilaat opitellessaan koulun navetan töitä. Maatalouspuolen oppilaiden opintoihin kuuluu 40 navettavuoroa, joilla he työskentelevät henkilökunnan apuna ilta- ja aamunavettavuoroilla (Ahopelto, 2015). Juuri näillä navettavuoroilla on hyötyä hyvistä työohjeista, joita voivat hyödyntää myös ulkomaalaiset oppilaat, joiden suomenkielentaito ei välttämättä ole kovin sujuvaa.

1.4 Tavoitteet

Opetusnavetan henkilökunnan (2015) mukaan työohjeet helpottaisivat navettatöiden opetusta ja ohjausta. Niiden avulla voitaisiin myös lisätä oppilaiden oma-aloitteisuutta. Lisäksi ohjeiden avulla varmistettaisiin se, että jokainen navetassa työskentelevä tekee työt samalla tavalla. Ohjeet ovat apuna siis niin oppilaiden opetuksessa kuin uuden työntekijän työnohjauksessa. Työntekijöiden perehdyttäminen ja työnopastus puutarha- ja maataloustuotannossa -raportissa korostetaan, että työnopastuksen tavoitteena on antaa työntekijälle tarvittavat tiedot, taidot ja asenteen, jotta työt sujuvat oikein ja turvallisesti. Lisäksi työyhteisöstä tulee toimivampi ja tuotanto on tehokasta (Kinnunen ym. 2010, 20).

Oman haasteensa opetukseen tuovat koulun ulkomaalaiset oppilaat, joiden suomen kielen taito on melko vaihtelevaa. Tämän vuoksi koululle haluttiin kuvalliset ohjeet perustöistä, jolloin kielitaito ei ole opiskelun esteenä. Tietenkin kuvalliset ohjeet ovat hyväksi myös suomalaisille opiskelijoille, sillä näin oppilaat tietävät seuraavan työvaiheen yhdellä vilkkauskella ilman, että aikaa menee pitkän selityksen lukemiseen. Vuorinen (2001, 149-150) huomauttaa, että kuvan käyttö opetuksessa on joskus tehokkain tapa saada informaatio esitetyksi ja sen avulla voidaan säästyä pitkiltäkin selityksistä. Onhan jokainen varmasti kuullut sanonnan *kuva kertoo enemmän kuin tuhat sanaa*. Hän myös toteaa kuvan olevan hyvä apu muistamisessa. Minä tiedän itsekin kuuluvani näihin ihmisiin, joiden on helpompi muistaa ja hahmottaa asioita kuvien kautta. Mielestäni Näränen (1996, 69) ilmaiseekin kirjassaan osuvasti kuvien tehokkuuden seuraavasti: ”Näkeminen on havaitsemista ja ymmärtämistä yhtä aikaa”.

2 TYÖOHJEIDEN TYÖSTÄMINEN

Päätimme yhdessä opetusnavetan henkilökunnan kanssa, että teen kahdenlaiset työohjeet navetalle. Toisessa on ohjeet navetan perustöistä eli lypsystä, vasikanjuotosta, säilörehupaalin halkaisusta, raappojen käytöstä sekä Avant-pienkuorman käytöstä. Nämä ohjeet tulevat yksityiskohtaisina, joissa valokuvia apuna käyttäen näytetään vaihe vaiheelta, miten työtehtävä hoidetaan. Nämä työohjeet ovat hyödyllisiä henkilölle, joka työskentelee ensimmäistä kertaa navetassa (esim. kokeilun oppilas tai uusi työntekijä), lisäksi ne helpottavat ulkomaalaisten oppilaiden opetuksessa ja kartuttavat heidän suomenkielentaitoaan. Jokaisen työtehtävän ohjeet sijoitetaan näkyville paikkaan, jossa työ tehdään.

Toiset ohjeet taas ovat enemmän tekstimuodossa ja ne käsittelevät sellaisia työtehtäviä, joita ei joka päivä joudu navetassa tekemään. Näitä ovat lääkitsemiset, poikiminen, ensiaputaidot muutamiin tapauksiin, lypsyjärjestyksen laatiminen, viikoittaiset ja kuukausittaiset työt sekä erilaiset testit (solu-, antibiootti- ja progesteronitestit). Nämä työohjeet vaativat jo perustietämyksen lypsykarjataloudesta sekä riittävän suomenkielen taidon.

Työohjeiden lisäksi minun toivottiin tekevän muutamia erilaisia huomiokylttejä turvavarusteiden käytöstä eri työtehtävissä, tautisuojauksesta sekä tilojen puhtaanapidosta. Näiden kylttien kautta parannetaan opetusnavetan hygieniaa ja työturvallisuutta.

2.1 Aineiston kerääminen ja kokoaminen

Kuvallisten ohjeiden (Liite 1) tekemisen aloitin menemällä opetusnavetalle kuvaamaan jokaisen työtehtävän vaiheet. Esimerkiksi lypsyyntä kuuluvissa ohjeissa opastetaan mitä valmisteluja tulee tehdä ennen lypsyn aloittamista, itse lypsy sekä mitä pitää tehdä lypsyn jälkeen. Kun kuvat oli otettu, kokosin ne PowerPoint-ohjelman avulla ohjeistukseksi. Päädyin käyttämään PowerPoint-ohjelmaa, koska sillä oli helppoa ja nopein koota useita kuvia, muokata niitä ja liittää niihin tekstiä (esimerkkinä Kuva 1). Samalla tavalla toteutin myös huomiokyltit (Liite 3).

Kuva 1. Esimerkki kuvallisesta työohjeesta

Tekstilliset ohjeet (Liite 2) laadin eri lähteiden ja oman kokemukseni pohjalta. Keräsin eri aineistoa ja tiivistin ne mahdollisimman helposti ja nopeasti luettavaan muotoon. Joissakin ohjeissa (esim. solutesti) käytin apuna kuvia kuvallisten ohjeiden tapaan.

3 PALAUTE JA OHJEIDEN ONNISTUMINEN

Laatimani ohjeet pääsivät testiin marraskuussa 2015, kun uudet maatalouspuolen oppilaat aloittivat opiskeluihin kuuluvat navettavuorot koulun navetalla. Keräsin oppilailta ja koulun henkilökunnalta hieman palautetta ohjeiden toimivuudesta. Samalla sain kuulla, kuinka työni on onnistunut.

Valtaosa oli tyytyväisiä ohjeisiin, sillä ne olivat hyödyllisiä oppimisen kannalta sekä helposti ymmärrettäviä. Kuvallisten ohjeiden tavoitteissakin oli onnistuttu melko hyvin, sillä oppilaat mainitsivat siitä kuinka niistä oli apua työtehtävän teossa, jos tehtävä oli uusi tai sen oli unohtanut. Muutama ulkomaalainen oppilas kertoi, ettei ollut ymmärtänyt kaikkia ohjeita, mikä mielestäni kertoo siitä, että ulkomaalaisten oppilaiden opetuksessa on hyödyllistä käyttää kuvia apuna.

Puutteita ohjeissa oli hieman, jotka johtuivat mielestäni pääosin siitä, etten itse ole työskennellyt koulun navetalla ja tiennyt näin kaikkia eri työtehtävien yksityiskohtia. Mutta toisaalta taas tehdessäni ohjeita, huomasin tämän olevan myös myönteinen asia, sillä tällöin mikään asia ei ollut minulle ns. itsestäänselvyys. Tämä taas auttoi selittämään asiat ensikertaa työtehtävää tekevän näkökulmasta. Palautteissa oli myös mainintaa siitä, että jotkin asiat olivat ehtineet jo muuttumaan siitä kun ohjeet oli kirjoitettu. Tämän muistuttaa mielestäni hyvin siitä kuinka toivottavaa on, että jokaisessa työpaikassa, jossa on työohjeet, pidettäisiin huolta ohjeiden päivittämisestä jatkuvasti. Sillä jos ohjeet eivät ole ajan tasalla, on lähes sama asia kuin niitä ei olisi ollenkaan.

LÄHTEET

- Ahopelto, S. 2015. Kotieläinopettaja. Järvisseudun ammatti-instituutti. Facebook-keskustelu. 11.12.2015.
- Frisk. T. 2003. Ohjaaminen työssä. EUROOPAN YHTEISÖ Rakennusrahasto.
- JAMI. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Järvisseudun ammatti-instituutti. [Viitattu 10.12.2015]. Saatavana: <http://jamin.fi/jami/>
- JAMI navettaprojekti 2012. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. VirtuaaliKYLÄ. [Viitattu 13.3.2015]. Saatavana: http://www.virtuaali.info/opetusmaatilat/index.php?tila_id=25&sivu_id=315
- JAMIN opetusmaatila. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Järvisseudun ammatti-instituutti (JAMI). [Viitattu 13.3.2015] Saatavana: http://jamin.fi/tiedostopankki/319/JAMI_Opetusmaatila_12_2012.pdf
- Koulutilan navetta. 25.3.2013. [Verkkosivu]. VirtuaaliKYLÄ. [Viitattu 13.3.2015]. Saatavana: http://www.virtuaali.info/opetusmaatilat/index.php?tila_id=25&blogit&wid=294&bid=1302.
- Kinnunen, B., Kivinen, T., Leppälä, J., Lätti, M., Mattila, T., Partanen, U., Raussi, S., Rautiainen, R., Sinisalo, A., Suutarinen, J., Taattola, K. & Tuure, V-M. 2010. Työntekijöiden perehdyttäminen ja työnopastus puutarha- ja maataloustuotannossa. [Verkkosivu]. Nurmijärvi: Työtehoseura (TTS). [Viitattu 26.4.2015]. Saatavana: https://www.tsr.fi/c/document_library/get_file?folderId=13109&name=DLFE-4309.pdf
- Kirjallisten töiden ohje. 2013. [Verkkosivu]. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. [Viitattu 5.1.2016]. Saatavana: <http://kirjasto.seamk.fi/loader.aspx?id=f9bc518e-8c7f-4ceb-99e2-dfa4e100fbf0>
- L. 23.8.2002/738. Työturvallisuuslaki.
- Latvala, H. 2015. Koulutusohjaaja. Järvisseudun ammatti-instituutti. Sähköposti. 10.12.2015.
- Maatalousalan ensimmäisenvuoden opiskelijat. 2015. Järvisseudun ammatti-instituutti. Palautekysely.
- Näränen, P. 1996. Audiovisuaalisen kulttuurin apukoulu. Tampere: Tampereen Yliopiston Täydennyskoulutuskeskus. B 2/96

Opetusnavetan henkilökunta. 2015. Järvisseudun ammatti-instituutti. Haastattelu.
27.10.2015.

Vuorinen, I. 2001. Tuhat tapaa opettaa. 6 p. Tampere: Resurssi.

LIITTEET

Liite 1. Kuvalliset ohjeet

Liite 2. Tekstilliset ohjeet

Liite 3. Huomiokyltit

.